

BOEKBESPREKINGEN

Ned. Ver. voor Orthodontische Studie, *Studieweek* 1960. 342 blz. 185 afb.

In april 1960 j.l. werd te Leiden de tweede orthodontische studieweek gehouden onder auspiciën van de Nederlandse Vereniging voor Orthodontische Studie. Het is een gelukkige gedachte van het bestuur dezer vereniging geweest de voordrachten welke toen zijn gehouden in boekvorm uit te geven. Het resultaat is een zeer verzorgd boekwerk dat bijdragen van 17 prominente sprekers omvat. Uiteraard is het niet mogelijk alle voordrachten afzonderlijk nader te beschouwen. Ter informatie zou men de bijdragen als volgt kunnen groeperen.

Betreffende de nieuwste inzichten omtrent pre- en postnatale ontwikkeling van neuro- en splanchnocranium treffen we uitstekende artikelen aan van LANDSMEER (Leiden), BAUME (Zwitserland), en BIJLSTRA (Groningen).

De etiologie, de analyse (schedelröntgenanalyse en klinische analyse), grondprincipes en de planning van de behandeling worden besproken door MERLE BERAL (Frankrijk), HAUSSER (Duitsland) en HOTZ (Zwitserland). Diverse behandelingsmethoden krijgen ruim de aandacht. De Johnson twin arch methode door COUSIN (Frankrijk) en GRANERUS (Zweden), en voorts de myo-functionele therapie door GRUDE (Noorwegen) en STOCKFISCH (Duitsland). Natuurlijk wordt de veel toegepaste plaatapparatuur niet vergeten: MURILLO, COSTA DEL RIO (Spanje), GLASS (Engeland) en GERBRANDS (Den Haag).

Tenslotte enige bijdragen over de relatie met enkele grensgebieden zoals de algemene orthopedie (DUYZINGS, Utrecht en BALTERS, Duitsland), de parodontologie (VELDKAMP, Arnhem) en de psychologie (VAN LOOKEREN CAMPAGNE, Zwolle).

Voor wie zich een inzicht wil vormen over de problematiek en over de ontwikkeling welke de dento - maxillaire orthopedie op velerlei gebied doormaakt zal dit boek een waardevol bezit zijn.

VAN HILLEGONDSBERG

Prof. Dr. A. MARTIN SCHWARZ. *Lehrgang der Gebissregelung*. Band I.: Untersuchungs-gang (Diagnostik). Dritte, neubearbeitete und erweiterte Auflage. Mit 510 Abbildungen (1670 Einzelbilder), 703 Seiten. Verlag Urban und Schwarzenberg 1961. Ganzleinen (Lose Blatt-Decken) D.M. 98.-

De onvermoeibare werker, die SCHWARZ nog steeds is, heeft thans ook de Eerste Band van zijn standaardwerk in de losbladige uitvoering laten verschijnen. Nadat in 1951 de tweede druk volgde op de uitgave van 1936, ligt thans de derde voor ons en dit deel, dat de diagnostiek behandelt in haar meest uitvoerige vorm, verschilt uiteraard niet zo heel veel met de vorige druk, behoudens één zeer belangrijke uitzondering: „Das Fernröntgenbild”.

Werden in 1951 aan dit diagnostische hulpmiddel 20 bladzijden gewijd, thans is dit

hoofdstuk uitgebreid tot niet minder dan 65 pagina's, verlucht met vele foto's en tekeningen.

Te verwonderen is dit niet, men mocht zulks na zijn boek van 1958, „Die Röntgenostatik“ verwachten. In deze drie jaren is SCHWARZ echter nóg enthousiaster geworden, hetgeen moge blijken uit zijn uitspraken: „Das Fernröntgenverfahren ist der vollkommenste Behelf für die Schädel – bezügliche, insbesondere für die Gerüstliche Untersuchung“ (1951).

Dan volgt 1958:

„Die Craniometrie hat wieder ihren besonderen Reiz in der Vertiefung unseres Verständnisses für den Schädelbau. Einmal an einzigen Beispielen erprobt, wird diese Untersuchung all denen, die ihr Fach wirklich lieben und vom Grund auf verstehen wollen, zu einer immer schwerer entbehrlichen genuszreichen Vorarbeit werden, auch wenn der praktische Nutzen oft gering sein mag“.

En nu komt 1961:

„Dank diesen neuesten Erkenntnissen (der Ausbau der Gnathometrie) hat sich die Zugliederung des Fernröntgenbildes wirklich zu einem auch für die Alltagspraxis vollwertigen Untersuchungsverfahren entwickeln lassen. Die höchstgespannten Erwartungen der Fachwelt nach dem Aufkommen dieses wunderbaren Untersuchungsmittels, mit dem sich uns das Gebisz wie hinter Glas liegend in allen seiner Eigentümlichkeiten und Lagebeziehungen zum Schädel darbietet, haben sich so, 30 Jahre nach seiner Einführung, nun endlich doch erfüllt.

Der Lernende wird das Fernröntgenbild als unentbehrliches Auskunftsmittel in zahlreichen Fällen seiner Alltagspraxis hochschätzen lernen“.

Hier zou referent een vraagteken willen plaatsens, van mening dat de grootmeester op dit gebied, die SCHWARZ is, van de „Lernenden“ te veel verlangt en dat anderzijds – naast de grote ervaring die voor het juist lezen der foto's nodig is – nog steeds ontbreekt de volstrekt gelijke instelling van het hoofd van de patient, die achtereenvolgende opnamen wetenschappelijk betrouwbaar maken. Gezien voorts de grote belangstelling van de schrijver voor de mogelijkheden der Röntgendiagnostiek is het verwonderlijk en jammer, dat hem blijkbaar de publicaties van PAATERO (Helsinki) over de *Ortopantomografie* geheel ontgaan zijn, daar zijn naam, noch zijn werk in het boek voorkomen. Het zou belangwekkend zijn geweest het oordeel van SCHWARZ over deze geheel nieuwe mogelijkheid te vernemen.

Na in de gelegenheid te zijn geweest in Helsinki, het apparaat en talrijke foto's van PAATERO te bestuderen, is referent van mening, dat hier – voorál voor de orthodontist – mogelijkheden liggen, die in de naaste toekomst dergelijke foto's in vele gevallen inderdaad zullen maken tot een „unentbehrliches Auskunftsmittel“.

Het zou dan ook geen verbazing wekken, wanneer binnen afzienbare tijd hierover van de hand van SCHWARZ wat te lezen valt, tenzij wellicht de zeer dure aanschaf van het apparaat een beletsel kan vormen. In dat geval kan men van Bonn – waar KORKHAUS over drie verschillende apparaten voor de nieuwste Ortopantomografie beschikt – op nadere toelichting hopen.

Intussen doet deze opmerking uiteraard niet af aan de mening van referent, dat met deze vernieuwde uitgave, die de beide Banden weer compleet maken, het meest uitvoerige en beste standaardwerk ter beschikking van de lezer staat, dat in de wereldliteratuur te verkrijgen is.

Dat de uitvoering van URBAN en SCHWARZENBERG als gewoonlijk boven alle lof is verheven, behoeft ternauwernood vermelding.

NORD

PROF. DR. R. HOTZ. „*Orthodontie in der täglichen Praxis*”, Hans Huber Verlag, Bern.
3e druk, 1961. 407 pag. met 1170 afbeeldingen. D.M. 58,—

Voor de algemeen practicus, die belangstelling voor de orthodontie heeft, is dit boek in eerste instantie geschreven. Het geeft een duidelijk overzicht van de ontwikkeling der orthodontie en dit stimuleert het lezen.

In het kort worden de diagnostiek en de etiologie behandeld. Vooral het hoofdstuk „functionele beoordeling” waarin veel aandacht aan de rustpositie van de onderkaak besteed wordt, verdient onze belangstelling.

Het hoofdstuk „algemene therapie” geeft een overzicht van de huidige behandelingsmogelijkheden en apparatuur. Juist voor de algemeen practicus is hier het onderwerp „kleine orthodontische maatregelen” op instructieve wijze beschreven. Daar de jonge patiënten tegenwoordig ook dikwijls regelmatig voor controle in de praktijk komen is het mogelijk om op het juiste tijdstip op eenvoudige wijze, als b.v. door het inslijpen van elementen of extractie van een melktand, de ontwikkeling van het gebit in juiste banen te leiden.

Zoals in de meeste Europese studieboeken wordt ook hier vooral de aandacht besteed aan de uitneembare apparatuur, zowel de actieve als de functionele.

Het hoofdstuk „speciale therapie” maakt het boek geschikt voor de praktijk, hier wordt nl. iedere afwijking met de bijbehorende therapie afzonderlijk behandeld en bovendien wordt een indeling naar de leeftijd gegeven. Bij jongere patiënten wordt veelal gebruik gemaakt van functionele apparatuur als activator en vestibulairplaat, terwijl voor oudere patiënten de meer actieve plaatapparatuur en ook wel een vast-apparaat beschreven wordt.

De reële instelling der auteur blijkt wel uit het feit dat hij waarschuwt voor de behandeling der dekbeet, echte open beet en progenie. Daar de therapie in deze gevallen dikwijls moeilijk is en bovendien veel tijd vergt, terwijl de prognose slecht is en een goed resultaat zelden bereikt wordt, is het beter om deze patiënten zo min mogelijk in de algemene praktijk te behandelen. Het boek wordt besloten met hoofdstukken over: ongevallen in melk- en wisselgebit en de behandeling ervan, recidieven en de techniek van de apparatuur. Door de veelzijdige en praktische instelling van de auteur heeft dit boek zijn waarde verkregen. Alhoewel het zeker geen naslagwerk is, kan het als inleiding in de orthodontie voor studenten ook aanbevolen worden. W. R. ZETSMA

T. H. MELVILLE and G. L. SLACK. *Bacteriology for dental students*. Uitg. Heinemann.
255 pag., prijs 30 s.

Er bestaan reeds vele boeken over de bacteriologie die speciaal voor de tandarts en de tandheelkundige student zijn geschreven. Hierbij zijn enkele die zeer goed zijn en zeer zeker aanbevolen kunnen worden, voor de tandarts. Deze boeken blijken echter voor de gemiddelde student het nadeel te hebben te uitgebreid te zijn, waardoor soms de hoofdzaken juist voor hem verloren gaan. De overige boekjes vervallen in het andere uiterste. Ze zijn zo beknopt dat er geen ruimte meer voor het begrijpen overblijft.

Dit is natuurlijk een volstrekt subjectief oordeel, dat afhankelijk is van het soort onderwijs dat in de bacteriologie gegeven wordt.

Met dit voor ogen kan men van het boekje van MELVILLE en SLACK zeggen dat hier op zeer goede wijze het midden is gehouden tussen het te weinig en te veel. In de eerste 100 bladzijden wordt een goed overzicht gegeven van de belangrijkste onderwerpen uit de algemene en medische bacteriologie. Hierna volgt een even grote sectie die een systematisch overzicht geeft van de bacteriën en virussen, en de ziekten die ze kunnen veroorzaken. In de laatste sectie van het boekje worden de tandheelkundige onderwerpen in het kort behandeld (mondflora, tandcariës, ziekten van het periodontium en pulpa infectie). In een aanhangsel worden een aantal voedingsbodems, kleurtechnieken en biochemische reacties beschreven.

Er zijn natuurlijk zoals altijd bezwaren te noemen – zo ook hier. We hadden b.v. graag de focale haard besproken gezien en hier en daar ook iets meer de historische ontwikkeling van de zaken, waardoor bepaalde punten duidelijker zouden zijn geworden. Samenvattend mogen wij evenwel zeggen dat dit boek de student een goede basis geeft voor de bespreking van de specifieke tandheelkundige onderwerpen. BACKER DIRKS

N. J. BRESCIA. *Applied dental anatomy*. The Mosby Company, St. Louis. 212 pag. Prijs \$ 7.50.

De opzet van dit boek, op geheel eigen wijze de synthese tussen zuivere en toegepaste wetenschap gestalte te geven, verdient ongetwijfeld onze volle aandacht: al was het alleen maar om ons opnieuw in te scherpen, dat alle wetenschapsonderzoek op straffe van steriliteit doelgericht moet zijn van opzet – zoals trouwens anderzijds de praktijk nimmer de steun van basiswetenschappen zal kunnen ontberen.

Bij de uitwerking dezer gedachte heeft BRESCIA met prijzenswaardige zelfbeperking voor de behandeling van bepaalde capita selecta zich de steun van een aantal medewerkers weten te verzekeren. Wij noemen achtereenvolgens:

- O'MALLEY en SMULSON, endodontic considerations (hoofdstuk 2)
- BURCH, deciduous dentition (hoofdstuk 3)
- GARGIULO, periodontium (hoofdstuk 4)
- NELSON, Comparative anatomy (hoofdstuk 5)
- SICHER, movements and positions of the mandible en
- CHOUKAS, temporomandibular joint (hoofdstuk 7).

De tekst der verschillende hoofdstukken, zeven in getal, is, enkele betreuenswaardige uitzonderingen daargelaten, met voortreffelijke illustraties verlucht: met name geldt zulks voor de bijkans klassieke bijdrage, waarmede BRESCIA's eminente leermeester SICHER dit boek verrijkte.

De boven uitgestippelde samenwerking tussen de verschillende auteurs bracht echter met zich mede, dat van de zeven hoofdstukken er tenslotte slechts drie *uitsluitend* voor rekening van BRESCIA zelf kwamen. En dan moet ons van het hart, dat ons nu juist deze niet het best geslaagd voorkomen: enerzijds geeft hij ons *quantitatief* te veel, bij wijlen zelfs veel te veel – maar anderzijds blijkt dit teveel *qualitatief* ten enenmale te weinig (hoofdstuk II en III).

Zijne tandanatomische beschouwingen schieten in velerlei opzicht te kort. Nagenoeg al zijn afbeeldingen, vooral die der melkelementen, blijven beneden de maat: sommige laten bepaald alles te wensen over! En dan rijst als van zelf de vraag: waarom heeft de auteur niet teruggегrepen op de fraaie instructieve afbeeldingen van zijns leermees-

ters uitmuntende anatomieboek? De gehele verdere illustratieve verzorging van zijn oeuvre wettigt immers de conclusie, dat hij er vrijelijk over heeft kunnen beschikken!

Vervolgens: het volslagen ontbreken van röntgenografische reproducties – waarom eigenlijk anno 1961? – komt een klaar inzicht in de interne kroon- en wortelstructuur stellig niet ten goede. Maar aldus wordt ons desgelijks een visuele voorstellingswijze onthouden van de topografie der tandweefsels onderling. Een aantal doorsnede-tekeningen vermag dit gemis allerminst te vergoeden: het merendeel ervan geeft trouwens een onzuiver beeld weer van de werkelijke topografisch-anatomische verhoudingen.

Een laatste opmerking geldt de orale foramina [de z.g. *foramina gubernacularia* (hoofdstuk VI)].

Men weet, dat zij, ook in de Amerikaanse literatuur, reeds lang bekend zijn: in jongere publicaties hebben vooral de Japanse onderzoekers er grote aandacht aan besteed. Evenzeer weet men, dat zij – al is hun genese stellig nog niet voldoende opgehelderd – geenszins een *lusus naturae* voorstellen: bovendien zijn zij ook praktisch niet van betekenis ontbloot. BRESCIA nu doet ze in 2½ regel druks af en licht ze toe met een röntgenogram, dat zelfs een terzake kundige nauwelijks vermag te interpreteren.

Laten wij er alleen dit van zeggen: jammer, dat de schrijver dezer „*Applied dental anatomy*” zich de gelegenheid heeft laten ontgaan, hier een brug te slaan naar de klinische tandheelkunde!

Tenslotte: wanneer wij ons eindoordeel in een korte conclusie samenvatten, dan moeten wij vaststellen, dat BRESCIA zijn doel, een synthese op te bouwen, wel benaderd heeft, niet echter bereikt. Moge dit in een volgende editie blijken, wèl het geval te zijn.

TH. E. DE JONGE